

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana : Duminec'a.

Pretulu abonamentului :	Pretulu insertiunilor :	Correspondintele si banii de prenumeratiune
Pentru Anstro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu	sè se adreseze la Redactiunea dela
" " " " jum. anu 2 „ 50 „	cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	„BISERIC'A si SCOL'A“
Pentru Roman'i'a si strainetate pe anu 7 „ — „	4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu.
" " " " „ j. a. 3 „ 50 „		

Greutatile vietii de astadi.

Betranii lauda timpurile bune de mai nainte. Ne spunu, ca inainte vreme viéti'a era mai usióra si mai abundanta in tóte. Sateanulu nu sciá ce insemnéza a-i veni tob'a la casa, si a i-se vinde si cenusi'a din vétra. Curtea i-era plina de yite si pódulu gema de bucate. Ér orasi-anulu ducea o viéti'a liniscita si regulata. Venitele sale erau de ajunsu, cá se-si acopere trebuintiele. Astadi inse s'au schimbatu tóte, viéti'a a devenitu cât se póte mai grea si pentru sateanu si-pentru orasi-anu.

Sta omulu de se mira audindu acestea, mai cu séma considerandu faptul ca inventiunile timpului din urma au produsu o multime de obigete noue necunosente pana aci, cari tóte facu omului viéti'a mai usióra, mai comóda si in urmare mai placuta. Cu tóte acestea nimicu mai adeveratu, decât ceea ce audimu adesea, ca astadi viéti'a este multu mai grea, decât cum era cu câtiva ani mai nainte. Astadi viéti'a este multu mai grea, decât in trecutu, si daca ne vomu întrebá pentru ce, vomu poté aflá usioru caus'a, vomu aflá adeca, ca astadi incependu de jos pana sus mai in tote partile pretensiunile, trebuintiele ómeniloru sunt multu mai mari, decât ce erau numai cu câtiv'a ani mai nainte. Astfeliu greutátile vietii de astadi provinu mai la toti din impregiurarea, ca esista mai in totu loculu asia dicendu o disproportione intre venite si spese, unu deficitu continuu in viéti'a privatiloru, cá si in viéti'a multoru state. Dar se ne esplicamu :

Industri'a de fabrica a produsu in massa o multime de obiecte, cu care a umplutu asia dicendu lumea. Aceste obiecte sunt fórté adeseori atragátórie pentru omu, din motivu, ca au o forma placuta, si fiendu preparate cu masin'a, ele se vendu si eftinu. Astfeliu omulu de multe ori

este sedusu, si fara sè-se întrebe, daca are trebuintia de ele, le cumpera. Cu chipulu acest'a omulu adese ori si-cheltuesce banii pre obiecte, de cari n'are trebuintia, pentru cá mane poimane se n'aiba pre ce se-si cumpere, ceea ce i-este neaperatu de lipsa. Necesitatea iminenta conduce apoi pre omu la tóte. Astfeliu cand vine la adeca, cand omulu trebuie se-si procure obiecte, de cari are trebuintia neconditionatu, atunci incepe a face datorii, si astfeliu ajunge momentulu acel'a greu, carele in viéti'a casnica si economica preste totu este isvorulu tuturor necazuriloru si neajunsuriloru. Isvórele de venitu remanu totu acelea, dar spesele s'au inmultitu, pentruca avemu se espiriamu peccatele trecutulu, se platimu datoriile, in cari amu cadintu prin usiurintia, si se prestamu si trebuintiele vietii de astadi.

In economi'a privata cá si in cea publica totulu se baséza pre ecuilibrulu intre venite si spese, Acestu ecuilibru este opulu celu mai greu alu omului, cand consideramu, ca fiacare omu este in mesura mai mare séu mai mica aplecatu la comoditate, si posede o anumita dosa de usiurintia, de carea nu se póte scapá asia dicendu decât numai in mormentu.

Unu filosofu dice, ca trei lucruri contribuescu cu deosebire la fericirea omului si anume: ceea ce avemu, ceea ce tiene lumea despre noi, si ceea ce suntemu.

Omulu are in genere multe defecte, dar pareca chiar in aceste trei puncte gresiesce mai adesea, si astfeliu devine elu insusi celu mai mare inimicu alu seu, unu dusimanu nempacatu alu fericirii sale.

Cu averea este genere cunoscutu, ca putieni sunt ómenii, cari se o scie apretiuí dupa adeveratulu ei meritu. In punctulu acest'a ómenimea se gasesce in cea mai mare parte in doue estremitati. Unii si-facu din avere unu adeveratu idolu. Pentru avere sunt in stare a rescá

totulu, a-si vinde totu ce au mai scumpu. Idealulu loru este a aduná bani, fara a le luá folosulu, pentrucá apoi se-i lase, cá dupa trecerea loru din viétia sè-se intemple cu ei aceea ce dice proverbulu: „banii strengatoriului remanu pe man'a risipitoriului.“ Altii éra — si acesti'a sunt cei mai multi — arunca banii pre tóte nimicurile, ér cand vinu sè-se provéda cu cele neaperatu de trebuintia, si-ieau refugiulu la datorii, si apoi cu datori'a vine de odata si miseri'a si nefericirea asupra omului. Timpulu nostru, daca ai voi a-lu caracterisá, trebue se dici, ca este fórte bogatu in usiurintia in tóte, dar mai cu séma in usiurintia in ceea ce privesce averea. Putieni sunt astadi ómenii, cari se-ti póta aretá, ca pre cale onesta au economisitu ceva in anii din urma. Éta dara primulu isvoru alu nefericirei, éta cea dantaiu greutate.

Ce se intempla cu averea, aceea o vedemu, ca se repetiesce si cu celelalte doue lucruri, de cari filosofulu amintitu face pëndente fericirea omului. Astadi lumea este aplecata a valorá cu celu mai mare succesu, dar la momentu, indata, totu ceea ce are. Astfeliu vedi, ca daca cutare dintre noi s'a ridicatu numai cât de cât in opiniunea publica, séu si-a cascigatu, cum se dice, putiena popularitate, apoi se pare ca-i vine greu ca o posede, si la celu dantaiu momentu datu si-o consuma in lucruri de nimicu, si mane poi-mane lu-vedi, ca si-a perdutu trecerea inaintea lumii, séu, cum se dice, si-a mancatu omeni'a inaintea ómeniloru, cu cari are a traí in societate. Alu doilea isvoru alu nefericirei, a dou'a greutate, mai cu séma cand consideramu faptulu, cât de grea lovitura este pentru fiacare omu in casulu, cand dupa o tienuta nedemna a sa a perdutu renumele, ce-lu avea mai nainte, si acum se vede despretiuitu de ómenii cei mai deaprópe ai sei, cari cu putienu mai nainte lu-stimau si iubeau.

Totu asemenea gresiesce omulu si facia de punctulu alu treilea, respective: de ceea ce suntem. Celu mai puternicu midilocu, ba am poté dice uniculu isvoru alu fericirei nóstre este, „ceea ce suntemu“, respective cualificatiunea nóstra intelectuala si morala. In punctulu acest'a omulu nu are nici odata de ajunsu in considerarea faptului, ca calea nóstra catra perfectiune este infinita. Cu tóte acestea priviti la lume, si veti aflá, ca astadi poti numerá pre degete ómenii, cari se procéda cu destula seriositate si scrupulositate in punctulu acest'a.

Studiulu seriosu este impreunatu cu multe greutati si cu mare abnegatiune, ér abnegatiunea este astadi rara. Astadi putieni suntu ómenii, cari au umblatu la scóla, si cari se nu créda despre sene, ca nu aru fi destulu de invetiati.

Acésta credintia este apoi pré de ajunsu, pentru cá cineva se nu-ti mai ia cartea in mana, si pentrucá apoi mane poi-mane sè-se trediésca, ca a imbetranitu inainte de vreme, i-a incaruntitu perulu, dar cerculu cunoscintieloru sale a devenitu mai micu. decât ce era in teneretie. Aceeasi se intempla apoi si cu cualificatiunea morala. Binele séu reulu, ce ne intempina in viétia este fara indoiéla in prim'a linia rezultatulu tiennei nóstre morale. Ai crede deci, ca fiacare omu se progreseze in acésta privintia cu atât mai vertosu, ca nu este nimenea pre pamentu, carele se nu dorésca bine si fericire. Cu tóte acestea in realitate se intempla altcum, si la cei mai multi relele trecutului si presentelui, in cari amu caditu prin propri'a nóstra vina, remanu pentru noi unu lucru indiferentu, unu mijlocu nentrebuintiatu si neexploatatu: Astfeliu remanendu pre langa unu modu de viétia recunoscutu de noi insine chiar de gresitu, si nevoindu, séu neavendu destulu curagiu si abnegatiune a ne indreptá, viéti'a nóstr'a intréga nu este altceva, decât o trecere continua dintr'unu reu in altulu.

Éta aci alu treilea isvoru de nefericire, a trei'a greutate.

(Vá urmá)

Reflecsiuni la „Intrebàri neresolvite.“

I.

Dle redactoru! Ni se dice de multe ori, ca noi preotii suntem caus'a, de statulu nostru preotiescu perde pre di ce merge din autoritatea, ce-i compete, si ne superamu; dar casurile, publicate sub rubric'a „Intrebàri neresolvite,“ marturisescu, sunt lucruri nedemne, si bine este, ca se publica astfeliu de casuri. Interesulu nostru alu preotimei este, cá se ne disciplinamu noi insine pre noi, si se infrenamu, si moralisàm pre toti acei frati preoti, cari pentru interese personali degradéza intregu statulu preotiescu in faci'a poporului. De aceea me grabescu a Ve scrie urmatórele:

Nu cunosc pre nici unulu din confratii mei preoti, intre cari s'a ivitu cestiunea de controversa, discutata in nrulu 1 alu acestei foi, prin urmare sperezu, ca nu mi se va poté imputá, ca sum preocupatu de persón'a unui'a séu altui'a.

Eu dechiaru neconditionatu de vinovatu pre preotulu din comun'a x), carele a facutu unu adevratu scandalu cu ingropatiunea epitropului primariu din comun'a y), reposatu in comun'a x), si anume din urmatórele motive:

a) Comun'a x) este departe de comun'a y) de siese mile, prin urmare in timpul de ierna este departe cale de o di. Standa lucrulu astfeliu nici unulu dintre preoti nu este obligatu a merge in o departare asia de mare, cá se si ingrópe pre parochianulu seu. Acésta detorintia cade, in sarcin'a preotulu din comun'a, in carea s'a intemplantu mórtea. Cine pórtá sarcin'a, aceluia i-competu apoi si beneficiile, respective stol'a.

b) Preotulu din comun'a x) nu erá nici indreptatitu a seversifunctiunea de ingropare in comun'a y), dupace elu insusi a abdisu de acestu dreptu prin o scrisóre oficiósa, adresata in altu casu de aceea si natura, adeca la mórtea purcariului, cand incredintiase pre colegulu seu din y) se-lu ingrópe dupa buna chibsuél'a sa.

c) Preotulu din x) s'a facutu pre sene ridicolu, aretandu, ca nu interesulu de bisericalu-conduce, ci banii, unu lucru nedemnu de preotu, si carele ar trebui aspru pedepsitu. Nu voiu dice, ca preotulu nu are trebuintia de bani. Si elu este omu, si elu trebuie se traiésca. Apoi lacom'ia este pecatu de mórte. Ea este uríta la mirenii, cu multu mai uríta trebuie se fia pentru preotu. Se ne notamu deci bine, ca nimicu nu degradéza mai tare pre preotu in faci'a lumii, cá si acestu vitiu. La purcariu n'a mersu preotulu din x) se-lu ingrópe, pentrucá scia, ca nu are de unde capetá o stola grasa, ér la stepanulu purcariului se grabí a merge sub pretestulu celu mai mare interesu, facia de parochienii sei. Daca preotulu din y) a avutu se faca parada, si se ingrópe cu ceremonia parochianulu seu, atunci o potea face acést'a in contielegere fratiésca cu colegulu seu din x), si nu trebuia sè-se faca vinovatu de o procedere nedemna;

d) Preotulu din x) n'a avutu dreptu se faca santirea apei in cas'a primariului din y) unde murise parochianulu seu, deórece tóte functiunile in respectiv'a casa apartienu preotalui din comun'a y).

e) Daca s'a intemplantu confusiune si chiar scandalu in detrimentulu bisericeii la inmormentarea, de care vorbimu, vin'a o pórtá preotulu din x), care ar trebui aspru pedepsitu, deórece prin procedur'a s'a a subminatú védi'a preotimei si a bisericeii in faci'a poporului.

Din cele dise credu, ca urméza de sene, ca preotulu din x), este celu vinovatu, si demnu de pedépsa pentru procedur'a sa, ér stol'a pentru iumormentarea epitropulu din comun'a sa si pentru santirea apei seversita in cas'a primariului din y). compete fara indoie la preotulu din y)

Ce privesce impregiurarea, ca preotulu din x) umbla tunsu, cu palaria mica etc. me voiu pronuncia de alta data mai pre largu. Acum ob-

servu numai atât, ca este destulu de tristu ca la unii dintre preotii teneri mai cu séma le este greu de reverenda. Astfeliu de ómeni aru trebui inse se-si aléga alte cariere, si se faca locu altor'a, caror'a le este dragu de preotia.

N. P.

Intrebari neresolvite.

III,

O unica féta din comun'a x) erá lumin'a ochiloru parintiloru ei avuti. Unu fetiorandru de renume dubiosu si hasardu totu din aceea comuna si-puse ochii pe féta, si o petiesce dela parinti. Acesti'a voiescu intr'altu modu se-si asieze fét'a loru, anume voiescu a-si aduce de ginere „in casa“, unu teneru de omenia si intieptu, voiescu mai pre-sus de tóte a o comuná, dar nu a o „invelí“ numai — dupa cum vrea fetiorandru, carele inca n'avea dreptu d'a se cununá. Elu inse cuceresce inim'a fetei si-intielesu cu ea, vine intr'o séra si o duce fara seirea parintiloru, chiar candu tat'a ei erá pe dile dusu de acasa. (In comun'a x) datin'a acést'a d'a invelí fete — e la ordinea dilei, mai multe suntu casatoriele „de rusine“, de cât cele legali). Biét'a mama audiendu nesce siópte, cu ochii plini de lacrimi pléca dupa fiic'a sa, si o si afla indata la cas'a fetiorulu defrenatu, unde mai multi-insi si-petreceau intre mancari si beuturi ca si la o nunta formala. Mam'a amarita vediendu curs'a, se folosese de viclesiugu, si pretinde in gur'a mare, ca se se faca incredintiarea acasa la preotulu. Se ducu deci la preotu, cu carele intristat'a mama i-succese a vorbí pe nenadaite o vorba-dóue, ca adeca: se impedece concubinatu — La preotulu se ivescu de-odata toti nuntasii (!) cu maciuce, cu revolvere, si pretindu logodna; preotulu se silesce a li aratá ratacirea, a-ii aduce la calea cea dirépta, a eliberá fét'a din ghiarele furiloru, dar nu-si ajunge scopulu nici prin sfaturi, nici prin intieptiuni, cáci „nuntasii“ erau isteti si pregatiti la tóte possibilitatile. In fine fetiorulu provóca fét'a a se suí in caruti'a, ce ii asteptá la strada, si fét'a amagita lu-asculta de buna voia; mam'a inse incepe a se vaierá, nu se lasa de carutia, se suie si ea si cantandu-se „mortiesce“, ajungu la cas'a fetiorulu; mam'a jalitória aci n'a intratu, ci s'a dusu acasa desperata, morbósa!

Concubinii in diu'a urmatória au luat'o la „voiagiu“ catra comun'a y) trecendu prin mai multe comune totu cantandu si chiundu. Parintii fetei nu sciu nimica de ea.

La lun'a — tat'a fetei ambandu prin comun'a y) din intemplantu au datu de féta la cas'a unui ad-

vocatu vestitu de-odata si asesoru consistorialu la senatulu scolariu, de unde numai prin intre-venirea organeloru potestatii lumesci (!) a potut'o scóte.

Fét'a erá „invelita“, si se saturase de aventuri. Fetiorulu nu erá nicairi; s'a dusu se castige bani se aduca la advocatu, ca se legitimeze casatori'a loru, pana atuncea si-a lasatu concubin'a in arvuna.

Astadi fét'a e la cas'a parintiloru si fetiorulu la ai sei. Nu voiescu se mai scie unulu de altulu.

Astfeliu de intemplari suntu multe, ele sunt spre rusinea bisericeii nóstre, dar totodata dovedesce imbecilitatea preotiloru nostrii. — Sum curiosu, ce parere au preotii despre ele si despre sterpirea acestui reu.

pp.

PROIECTU DE LEGE. *)

asupra

INSTRUCTIUNEI PUBLICE SI PRIVATE.

TITLULU I.

Despre administratiunea instructiunei.

CAPU I.

Administratiunea centrala.

Art. 1. Tóte scólele publice si private, afara de cele militare, sunt puse sub autoritatea suprema a ministeriului instructiunei publice.

Scoli publice sunt acele intretinute de Statu, de districte, de comune, de stabiliminte de utilitate publica, precum si acele, cari au fondatiuni particulare din legaturi séu donatiuni.

Art. 2. Ministrulu este ajutat in administratiunea centrala de consiliulu superioru de instructiune si de trei inspectori generali, cari facu in acelasi timpu parte din consiliulu superioru de instructiune.

Art. 3. Acestu consiliu se compune din 12 membri si anume:

1. Din optu membri confirmati de Domnu, pentru unu periodu de patru ani alesi fiind dintre fostii séu actualii profesori si institutori, de catra profesorii si institutori din Craiova, Bucuresci si Iasi, precum urméza: Doi membri vor fi alesi de catra profesorii celor doué universitati, trei de catra profesorii de scoli secundare din cele trei orasie de mai sus, si trei de catra institutori din aceleasi trei orasie;

2. Din trei inspectori generali, numiti prin decretu domnescu, dintre persóne cari nu facu parte din corpulu invetiatoriu, cari au absolvitu cursulu

scólei normale superióre, si cari au fost directori de scoli seeundare séu profesori de universitate.

Se voru putea insa numi ea inspectori, in cei dantaiu cinci ani de aplicatiune a legeri de fatia, si persóne cari nu indeplinescu conditiunile de mai susu.

Toti membri consiliului superioru voru trebui se rezideze in Bucuressti. In casu când unu membru alesu este profesoru in afara de Bucuressti, elu va avea unu concediu de dreptu pentru periód'a de patru ani, cu obligatiunea de a lasa pe socotél'a sa unu suplanitoriu care se indeplinesca conditiunile art. 37.

Art. 4. Consiliulu superioru nu póte tiené siedintia cu mai putienu de siete membri, si nu póte decide cu majoritate mai mica de cinci voturi. Elu este presidatu de ministru séu de unu vice-presiedinte, numitu anualu de ministru, séu de celu mai in versta dintre membri presenti.

Potu luá parte la siedintiele consiliului, cu votu consultativu, si persóne streine, cari voru fi fostu invitate de ministru séu de consiliu, pentru a-si da parerea in cestiunile, in cari sunt competente.

Art. 5. Atributiunile consiliului superioru sunt urmatórele:

1. Consiliulu constituitu in tribunalu disciplinariu judeca pe membri numiti pe viétia ai corpului invetiatoriu, dati in judecata de ministru pentru culpe séu neajansuri, cari atragu suspendarea séu destitarea. In acestu casu nu póte luá parte la siedintia cu votu deliberativu, nici ministrulu nici inspectoriulu generalu, care va fi provocatu darea in judecata. Inculpatulu trebuie sa fie pusu in positiune de a se aperi singuru, séu prin procuratoriu. Sentinti'a data este esecutata de ministru, fara a putea fi modificata séu casata;

2. Consiliulu intocmesce séu modifica pentru tóte scólele publice, afara de seminarii, in cât privesce invetiaturile religióse si de universitati programele detaliate a invetiaturiloru in marginile ficsate de lege. Lucrarea consiliului privitória la programe nu póte fi modificata, ci numai admisa séu respinsa in totulu de catra ministru.

3. Consiliulu ficséza conditiunile concursuriloru pentru elaborarea cartiloru didactice si a cartiloru de cetire pentru respandirea invetiaturei in poporu, defigandu premii din fondurile anume prevezute in budgetulu instructiunei publice, deosebitu de beneficiile din vendiarea aceloru carti, dupa pretiurile anume autorizate.

Cartile prezentate la concursu vor fi cetite in intregime si discutate in plin'a siedintia a consiliului, la care vor pntea luá parte, cu votu consultativu, si persóne straine recunoscute cá competente. Cartile astfeliu judecate si admise ca bune, vor trebui se fie aprobate de ministru.

4. Consiliulu este consultatu, sub pedépsa de nulitate, remanendu liberu ministrulu de a aproba séu nu, in totulu séu in parte, parerea data in privinti'a urmatóreloru lucrari:

a) Intocmirea si publicarea regulamenteleru necesare pentru esecutarea legiloru privitóre la invetiamentu;

b) Numirea directoriloru de scoli secundare, afara de cei de seminarii si a suplitoriloru de profesori; judecarea concursuriloru pentru titluri si numirea titulariloru din corpulu invetiatoriu;

c) Permutarea invetiatoriloru in interesulu instructiunei dupa distinctiunea art. 74;

*) Publicámu acestu proiectu de lege, prezentatu camere-loru de ministrulu Romaniei, pentru cá se potema tiené in curentu on. publica cu cele ce se petrecu in Romani'a pe terenulu instructiunei.

d) Autorisarea de-a se deschide scoli private, séu retragerea autorisarei date;

e) Numirea consiliurilor instituite anually pentru esaminarea candidatilor de invetiatori in genere.

Când consiliulu superioru intardiéza diece dile libere de a-si dá parerea asupr'a unei'a din lucrarile acestea, ministrulu póte decide fara a mai astepta parerea consiliului, mentionandu in sa acésta impregiurare in decisiune.

5. Consiliulu superioru da parerea sa, daca ministrulu gasesce trebuintiosa a o cere, si asupra altoru cestiuni relative la administratiunea si directiunea invetiamentului.

6. Decisiunile ministrului in cestiunile asupra caror'a consiliulu superioru si-va fi datu parerea. vor purtá formul'a, „auóindu pe consiliulu superioru de instrunctiune.“

Art. 7. Inspectorii generali sunt agenti directi si imediati ai ministrului. Unulu din ei supraveghiéza mersulu scóloru primare, alu dóilea acel'a alu scóloru normale, a seminarielor, a gimnazielor, a liceelor si a universitátilor; alu treilea aceea a scóloru de meserii, a scóloru reale, a scóloru de arte frumóse si a institutiunilor subsidiare invetiamentului publicu, precum sunt museele, bibliotecele, archivele, teatrele.

Art. 8. Inspectorii generali, fie-care pentru partea sa, inspectéza tóte institutele de invetiamentu publicu séu privatu, si dau, in numele si sub ordinile ministrului, instrunctiunile si lamuririle cuvenite autoritátiloru scolare locale, cari tóte sunt puse sub imediat'a loru autoritate.

Ei constata, si raportéza ministrului despre tóte lipsurile existente in institutele de invetiamentu, propundu si mesurile de indreptare.

Ei potu aplicá pe locu, membriloru corpului invetiatoriu, cari nu-si indeplinescu datori'a, pentru abaterile prevezute de lege, pedéps'a advertisementului si aceea a amendei, raportandu in urma ministrului, si potu propune ministeriului aplicarea pedepselor disciplinare mai grele.

Ei ingrijescu de publicarea la timpu a concursuriloru pentru locuri vacante de invetiatori, controléza juriile esaminatóre pentru concursuri, promesú si inaintéza lucrarile acestor'a ministeriului cu observatiunile cuvenite.

Ei recomanda ministeriului suplinitorii de invetiatori in locurile vacante, membrii juriiloru esaminatóre, precumu si functionarii ce nu facu parte din corpulu invetiatoriu.

Ei potu fi insarcinati de ministru cu ori ce alte inspectiuni si aduceri la indeplinire, cari se socotescu trebuincióse.

Art. 9. Ministulu póte insarciná cu inspectarea institutelor de invetiamentu si cu ori-cari cercetari locale si pe alte persóne ce nu facu parte din serviciulu instrunctiunei publice.

Art. 10. Regulamentele speciale voru determina modulu functionarii consiliului superioru si alu inspectoriloru generali.

Art. 11. Fie-care membru alesu alu consiliului superioru va avea o diurna de patru sute lei pe luna, si fiecare inspectoru generalu va avea pe luna unu salariu de una mie lei si o diurna de cinci sute lei, deosebitu de transportulu gratis pe tóte liniile de drumu de feru in tíera si cu tóte diligentiile Statului.

Art. 12. Autoritatile locale pentru scólele primare sunt urmatóarele:

Fie-care scóla primara, urbana séu rurala, are cá directoru séu directóre pe institutorulu sau institutórea clasei superióre.

Fie-care scóla-asilu pentru copii, are ca directóra, numita prin decisiune ministeriala, pe un'a din institutórele scólei.

Tóte scólele primare dintr'unu districtu au ca revisorulu scolaru pe directorulu scólei normale primare normale din capital'a districtului, séu in lips'a de astfelu de scóla, pe directorulu gimnasialu de baeti din aceeași capitala, séu din capital'a cea mai apropiata.

Art. 13. Revisorii districtuali la ordinile si sub autoritatea imediata a inspectorulu generalu alu scóloru primare, inspectéza tóte scólele primare, publice si private din circumscripitiunea lor si raportéza despre fie-care inspectiune generala séu partiala, inspectorulu generelu.

Art. 14. Fie-care scóla de meserii este pusa, prin decisiune ministeriala, sub directiunea unui'a din institutorii séu a unei'a din institutórele scólei, dupa cum scóla este de baeti séu de fete; — Si fie-care scóla de arta frumóse, este pusa in același felu sub directiunea unui'a din maestrii profesori ai scólei.

Art. 15. Scólele normale primare, gimnasiile, liceele si scólele reale de baeti, au fie-care câte unu directoru numitu prin decretu domnescu dintre persónele cari nu facu parte din corpulu invetiatoriu si cari au absolvatu cursulu scólei normale superióre.

Gimnaziile, liceele si scólele reale de fete au câte o directóra numita ca mai susu, dintre persónele cari nu facu parte din corpulu invetiatoriu si cari au absolvatu cursulu scólei normale superióre.

Directorii pevezuti in acestu articolu voru putea fi numiti, in cei dantaiu aici ani de aplicatiune a legi de fatia, dintre licentiatii séu doctori in litere sau sciintie, ér directórele dintre absolventele scóloru centrale de fete.

Art. 16. Directorii seminarielor voru fi numiti prin decretu domnescu, dupa recomandarea sinodului si ministrului, dintre clericii, cari nu sunt invetiatori, si cari au absolvatu cursulu facultatii de teologie, preferindu-se acei cari au facutu si studii de pedagogie in facultatea de litere.

Art. 18. Fie-care universitate este pusa sub directiunea unui rectoru alesu de profesorii universitátii dintre densii si confirmatu prin decretu domnescu pentru unu periodu de patru ani. Deosebitu de acést'a, fie-care facultate este dirigiata, sub autoritatea rectorulu, de unu decanu, alesu de profesorii facultátii dintre densii si confirmatu asemenea prin decretu domnescu pentru unu periodu de patru ani.

Art. 18. Pentru tóte scólele. afara de cele primare, de cele de meserii, de cele de arte frumóse si de universitati, aceeași persóna póte se fie numita directoru sau directóra, la mai multe scóle deodata când apropiarea localuriloru o permite.

Art. 19. Directorii si rectorii sunt insarcinati a administra si conservá localurile si materialulu scóloru ce le sunt incredintiate, a tiené disciplin'a scóloru, si in genere a face se se aplice in scoli programele, legile si regulamentele scolare.

Directorii scóloru cu internate mai sunt insarcinati cu administratiunea internatelor, ajutandu-se dupa trebuintia de unulu séu mai multi supra-

D i v e r s e.

vegheatori ai disciplinei scolariloru, deosebitu de personalulu serviciului economicu.

Rectorii universitățiloru și directorii școliloru cu administratiune mai grea voru avé după trebuința câte unulu sau doi secretari.

Art. 20. Consilii școlare formate din invetia-torii fie-carei școli, asista pe directorii, decanii și rectorii respectivi la conducerea școliloru în cazurile și cu formele specificate prin această lege și prin regulamente.

Art. 21. Pentru școlile cu fundatiuni particulare se voru respectá autoritățile instituite prin testamente sau alte de donatiuni de către fondatori, întrú cât nu se contravine la prescripțiunile legii de fatia, în privința controlului școliloru, a disciplinei scolariloru, precum și a numirei, disciplinei și destituirii invetiatoriloru.

Art. 22. Pentru controlarea inspecțiuniloru făcute, și a rezultatului lor, fiecare școlă publică sau privată va avea unu registru specialu transmisu de la ministeru, sigilatu și snuruitu, în care se va înscrie în scurtu rezultatulu și dat'ă fie-carei inspecțiuni făcute de revisori, de inspectorii generali și de alte persoane însărcinate excepționalu cu inspecțiunea.

Acestu registru, în care nu voru înscrie de cât acei ce voru avea misiunea de a inspecți, va sta în arhiv'ă școlii, și va fi vizibilu pentru ori-cine afara de școlari.

Art. 23. Institutele subsidiare ale instrucțiunii publice, precum arhivele istorice, bibliotecile, muzeele, teatrele Statului, voru avea, după trebuința câte unulu sau mai mulți conservatori, a caroru număr, condițiuni de administrare, atribuțiuni și modu de funcționare, se voru determiná prin regulamente speciale.

(Va urmá)

Suspine.

La momentul junelui preotu Dimitrie Cornea, consangénului meu.
†. 1881. Februar 9-a st. n.

Mai cadu o flóre mandra din cunn'ă gintei mele.
Ce-te smulse fara veste, încă 'n zile tinerele.

— „Domnuțu santu, avendu în ceriuri unu locasiu
pentr'o ființa,
M'a chiamatu, se ve lasu voue crud'ă lamei suferința.“

Acolo i-ti voru suride-a fericirei dalbe stele;
Dar de ce-ai lasatu aice, spune-mi draga, nu-ti e jale?
— „Ah! Jelescu eu despartîrea-mi, prima-ver'ă-mi
zimbîtoře,
Si alu ei *gratiosu sóre* . . . si-a lui *radie încaldîtoře!*“ . . .

Colo, în plaiulu desfătării, de lumina și de pace,
O, ființa caletóre! spune-mi draga, ce vei face?
— „Voiu ruga fara încetare Maic'ă Domnului — a nume
Se grijésca de *iubitii* ce-am lasatu doiiosi în lume . . .

Er pe angerulu vietiei voiu rugá ca se 'ntarésca
Natiunea mea, poporulu, în credința creștinésca.
Voiu rugá pe Domnuțu inse, ca marirea gintei mele,
Se încésca 'n veci prin némuri, ca sórele pintre stele!!!

B. Giula 1881.

I. B.

† **Necrologu Maria Cornea** nascuta Belesiu în numele seu, a fiului seu Joann, a socrului seu Ioanu Cornea protopopulu Borosineului, — a parintiloru sei Ioanu Belesiu și Terezi'a Dimitrescu parochu în odvosiu, a cumnatelor sale: Emili'a Cornea maritata Gurbanu, Ecatarin'a Cornea maritata Lazaru, cumnatului seu Ioanu Cornea, — asia și atuturiloru consangeniiloru cu profunđa intristare și durere face cunoscutu cumca iubitulu seu sociu, respective tata, fiu, ginere, frate și afinu **Demetriu Cornea** parochu gr. or. în Giula-germana, în 28 Ian. (9 Febr.) 1881. deminéti'a la 3. óre în etate vietii 28. și a casatoriei 5. ani după unu morbu scurtu și greu a reposatu. Osamintele defunctului după sevársirea santei liturgie se voru asiedî spre odihn'a eterna în mormintele gr. or. din Giula-germana în 30. Ian. (11. Febr.) 1881. deminéti'a la 10. óre. Datu în Giula-germana, la 28 Ian. (8. Febr.) 1881. Fie-i tierin'a usióra și memori'a binecurentata!

Când publicamu această tristă scire notamu, că reposatulu a fost unulu dintre cei mai bravi preoti teneri. Elu erá placutu și iubit de toti pentru zelulu seu în funcțiune, și pentru tienut'a sa cea démna în societate. În mormentarea s'a severșitu în 11 ale curente cal. nou cu cea mai mare ceremonie. Funcțiunile rituali le severșí reverendis. dn. protopresviteru Petru Chirilescu asistatu de 12 preoti. Unu publicu numerosu de tóte confessiunile și natiunile lu-insoci pana la locul de odihn'a; ér sunetulu clopotelor, ce resuná dela tóte bisericile din Giula, spune, ca acum se da ultim'a onóre unui barbatu iubit și stimatu de toti.

Depunendu și noi o lacrima ferbinte pe mormentulu reposatului, i-dicemu, că Ddiu se-lu odihnésca cu dreptii, și se-i fia memori'a binecurentata!

* În diariulu „**Observatoriulu**“ cetimua sub titlulu, a román nyelv latinsága“ urmátórele: Combaterea și dacă s'ar mai potea, séu falsificarea, séu chiar întunecarea totală a originei gintei romanesci și a limbei sale, este pusa din nou la ordinea zilei, și tendința acestei acțiuni este învederatu politica în zilele nóstre, întocmá precum fusese între anii 1791—1812, după aceea dela 1842 pana la 1850 și acum din nou este adevéritu și cunoscutu, ca toti cati scriu în zilele nóstre în spiritulu unui Sulzer și alu unui Eder, chiama-i pe acei'a Roesler ori Hundsdorfer (Hunfalvi), Toth László ori dr. Réthy Laszló, toti că unulu n'au de scopu cercetarea curatului adevéru istoricu, ci ei sunt pusi, comandati inadinsu, că se faca politica cu istori'a, cu filologi'a, cu ethnologi'a, încă și cu geologi'a. Unii sunt de parere, că romanii se lase pe unii că acei'a se bata pe stele ori cât le va placea; căci totu nui poti abaté din calea retacita ce si-o caută ei insii. După noi această opiniune este cu totul eronată și încă asia, că nu o potemu escusá cu nimicu. Nu cumva cineva afla placere, că se audia dicendu-se de către cati trasi înpinsi, ca elu nu este fctiornlu tata-seu nici alu mame-sei, ci e copilul aflatu pe strade? Au nu vede oricine, ca cu acest'a este atacata nu numai onórea și reputatiunea în societate, ci chiar dreptulu de ereditate, de esistența alu individului? Aceeasi manopera se aplica în zilele nóstre la popóra iutregi și mai multu că la oricare, la natiunea nóstra, aici, pe acestu teritoriu, pe care se afla din stravechime. Reverenti'a sa dn. protosincelu și profesoru gimnasiale

Ioanu Goldisiu a ridicatu manusi'a aruncata de dr. Réthy si de alti cativa literati de ai unguriloru, carii cutedia a disputá intre altele, asupra limbei nóstre, fara cá se o cunósca séu nici-decum, séu numai pe cât o audu in vre-unu coltiu alu Ungariei, pe unde se vorbesce cate unu jargonu ce te face se-ti astupi urechile. Auctorulu criticei le respunde numai pe 50 de pagine, cu multa eruditie, cu demnitate si moderatiune si totusi scaturati si indesatu. Adversariulu declara cá a depusu armele. Dn. Goldisiu se traiésca! „Obsér.“

* **Scirile mai noie** aduse de foile din London spunu, ca resbelulu intre Turci'a si Greci'a este neevitabilu, desi Turci'a in timpul din urma, dupa cum scriu diurnalele este fórté aplecata a face mari concessiuni Greciei.

* **Tratatu consularu intre Romani'a si Elveti'a.** — D. Ioan Balaceanu, tramisu extra-ordinariu si ministru plenipotentiaru alu Romaniei pe langa Majestatea Sa Imperiala si Regala Apostolica, si d. E. I. de Tschudi, tramisu extra-ordinariu si ministru plenipotentiaru alu consiliulu federalu alu confederatiunii elvetiane pe langa aceeasi curte, au preschimbatu la Viena, in ziua de 19/31 Ianuarie a. c., ratificarile tratatulu consularu incheiatu intre Romania si Elvetia, la 14 Fevruarie 1880. Acestu tratatu, alu carui text, votatu de corpurile legiuitoare si sanctionatu de M. S. R. Domnulu. s'a publicatu in *Monitorulu oficialu* No. 7, din 11/23 curentu, a intratu dér in vigóre cu incepere din ziua preschimbarei ratificariloru, conformu art. 12.

* **Omulu sburatori.** Diarulu rusu *Golos* de la 15 Ianuariu auncia resolvarea unei mari probleme a sciintiei mecanice: putinti'a pentru omu de a sbura cá paserile. Profesorulu de la universitatea din Kieff d. Juvenalieff, a presentatu academiei de sciintie, dupa disulu diaru, unu aparatu menitu a da omulu posibilitatea de a se radica in aeru, de a manevrá in tóte directiunile sborulu seu prin simple miscari musculare, care sunt motorii a aparatulu. Importanti'a acestei descoperiri este fórté mare, si se dice ca Academia rusa a concedatu inventatorulu brevetulu de *privativa*, prin care i-se constata proprietatea inventiunei. Reproducemu acésta lasandu respunderea deplina diarulu *Golos*. „Rom.“

* **Reprezentantii puteriloru** s'au intrunitu in Constantinopolu in 24 Ianuarie spre a se sfatui ce pasi se faca pentru deschiderea negocieriloru cu Pórta, relativu la cestia gréca. Desbaterile remasera fara rezultatu, de óre-ce ambasadorulu englezu, d. St. Iohn, declara ca n'are instructiuni dela guvernulu seu. Diplomati'a engleza in genere arata putin zelu pentru aceste negocieri. La Pórta se asigura ca Ghazi Osman va lua comand'a trupeloru din Tesali'a si Epir si ca acésta armata se compune din 100,000 ómeni bine disciplinati, pe cand Greci'a va putea scóte abia 20,000 ómeni bine instruiti, cáci cei-lalti sunt recruti.

* **Spre orientare** Consumandu-se prim'a editie a diarulu humoristicu si satiricu „Caliculu“ sa despusu a dou'a editie, care se va efeptui pana in 30. Ianuariu vechiu. Acei P. T. domni abonati, cari n'a primitu primul numeru, suntu rogati a fi cu indulgenti'a pana la acelu terminu. „Administratiunea Caliculu“

* **Unu ariciu cu minte.** — „*Le Rameau de Sapin*“ din Neuenburg primesce urmatórea frumoasa istorie: D. M. este unu mare prietinu alu animaleloru.

In mic'a sa menagerie tiené unu ariciu, care in cáteva dile se familiaréza asia de bine in cât nu mai facea usu de ghimpii sei. La pranzu primea si elu ca tóte cele-lalte animale din institutul zoologicu alu d-lui M. máncarea sa. Intr'o di ariciulu cautu in zadaru castronulu cu máncarea obicinuuta, la loculu unde-lu gasea in totdeun'a. Se pare ca fusese uitatu. „Ce este de facutu acum?“ si-dise ariciulu. Elu si-aduse aminte ca la amédi se trage clopotulu casei, se sui la sirm'a acestuia si incepu a suná. Indata veni unu omu de casa si nu afla pe nimene. In fine observa pe cersitoriulu cu 4 picioare, care cerea mánca pe acésta cale neobicinuuta pentru animale. Acestu casu s'a repetatu de mai multe ori. Ariciulu vezuse pe stepanulu seu tragendu de sirm'a clopotielulu, când chemá pe ómenii casei la masa, si ca unu bunu observatoriu, animalulu se folosi de acésta descoperire. „Resb.“

Concurs.

Penttu indeplinirea statiunei invetiatoresci din comuna *Maderadu*, Protopresviteratulu Vilagosiulu se deschide concursu cu terminu de alegere pre **22 Februariu st. v.**

Emolumintele sunt: 200 fl. bani 1/2 sesiune pamentu estravilanu, — din care alegandulu invetiatoriu va folosi in acestu anu numai 13 jugere findu 3 jugere cuprinse cu samanatura de tótna a fostulu invetiatoriu G. Barabasiu — una holditia, una canepisce 10 stangini de lemne din care se va incaldi si scóla cuartiru liberu si gradina de lsgumi.

Doritorii de a ocupa acestu postu au asi adresa recursurile loru comitetulu parochialu din Maderatu si pana la terminulu din susu ale trimete Dlui Administratoru protopopescu Constantinu P. Aiudanu in Vilagos instruite cu urmatórele documente: Atestatu de moralitate; Testimoniu de cualificatiune preparand: si intrun'a din Dumineci se sa presinte in sta biserica cá se si arate desteritatea in cantari si tipicu.

Maderatu la 8 Ianuarie 1881.

Comitetulu parochialu.

cu scirea si invoirea mea: **Constantinu P. Aiudanu Adm.** protop. si inspeec. de scóle.

Se escrie concursu pentru deplinirea vacantulu protopresbiteratu alu Totvaradie, pe langa dotatiunea urmetóre:

I.

- dela fiecare parochu si administratoru parochialu cate 5. mesuri cucuruza sfarmatu;
- dela fie care cununie cate 2. fl. v. a.

II.

dela parochi'a protopresbiterala din Totvaradia.

- un'a sesiune pamentu de 30. jugere;
- birulu preotiescu dela 160, case cate un'a mesura cucuruza sfarmatu;
- venitele stolari usuate; si
- casa parochiala cu intravilanu.

Recurintii au se produca documinte autentice, ca pe langa sciintiele teologice posedu si cele juridice séu baremu filosofice, ori optu clase gimnasiale,

si ca sunt bine meritati pe terenul bisericesc conformu § — lui 3. din regulamentul pentru deplinarea protopopiatelor.

Terminulu pentru insinuarea recurselor se defige pe 5, Marte 1881, vechiu, — cele mai terziu intrate nu se vor luá in consideratiune — adresate comitetului protopopescu alu Totvaradiei, a se trimit Comisariului consistorialu Vasiliu Zorlentianu asesoru consistorialu in Capruti'a (Kaprutza) p. u. Berzova.

Datu in Totvaradia in 26. ianuaru 1881. v.

Comitetulu protopopescu.

In contielegere cu: **Vasiliu Zorlentianu** Comisariu consist.

Prin decisulu venerabilului Consistoriu eparchialu din Aradu, ddtulu 8/20 Ianuaru 1881. Nr. 3117 B. decretandu-se infiintarea unui postu de capelanu temporalu langa parochi'a de clas'a II. din *Babsi'a*, la acelasi postu se escrie concursulu, cu terminu de alegere pe diu'a *de 15/27. facru 1881.*

Dotatiunea capelanala este: jumetate din sesiunea parochiala, si totu jumetate din venitele stolaru, precum si din birulu parochialu, dela 181 Nri. de case, socotitu câte un'a mesura de cucuruзу in bombe dela fiecare Nru.

Recursele adresate Comitetului parochialu din *Babsi'a*, si ajustate conformu prescrielor Statutulu organicu, suntu a se tramite parintelui protopopu tractualu Gergiu Cratiunescu in Belintiu, avendu recurentii in vr'o Dumineca ori serbatóre a se presentá in biseric'a din locu, spre a-si aretá desteritatea in cantari ori cuventari bisericesci.

Babsi'a 18. Ianuaru 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **G. Cratiunescu** m. p. prott.

Pentru deplinarea parochiei vacante de a treia clasa *Ignesti* cu fili'a Miniadu in protopopiatulu Borosineului se escrie concursu, cu terminu de alegere *pe 1/13. Martiu a. c.* Emolumintele suntu in parochi'a matre *Ignesti*: a) cas'a parochiala cu apartinentiele ei si unu fundu intravilanu. b) 1/2 sesiune pamentu aratoriu. c) una mesura cucurudiu sfarmatu dela casele ce posedu unu patrariu din o sesiune de pamentu, éra dela casele cu pamentu mai putienu 1/2. mesura, fiindu case 58, d) stólele indatinate.

Iara in fili'a Miniadu: a) 6. jugere de pamentu. b) dela tóta cas'a ce are pamentu un'a masura cucurudiu sfarmatu, iara dela cei fara pamentu 1/2 masura fiindu aici 30. case. c) stólele indatinate.

Doritorii de a ocupá acésta parochie se-si adreseze petitiunile loru instruite conform stat. org. Oficiului protopresbiteralu din Borosineu, avendu totodata ase presentá pana la terminulu espusu in vre-o dumineca. sau serbatóre la St. Biserica din *Ignesci-Miniadu*.

Ignesci-Miniadu 9. Ianuaru. 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Ioanu Cornea** m. p. presbiteru.

Pentru intregirea parochiei de classa III. devenita vacanta in Comun'a *Jurjova*, protopresbiteratulu Oravitiei, prin reposarea parochului Sava Rachiciu se deschide prin acést'a concursu cu terminu de *una luna de dile dela prim'a publicare.*

Emolumintele impreunate cu acésta parochie suntu:

1. Una sesiune parochiala de 32 jugere.
2. Stol'a ficsa 1 fl. v. a. dela 85 case — pentru inmormentare, functiunile la praznice si sentirea apei la s Botezu in tóte casele.
3. Cununia si logodna 2 fl. v. a.
4. Pentru informatiuni familiare, apoi estrase de botezu, cununie si mórte necerute „din oficiu“ 1 fl v. a.
5. Doritorii de a inmormentá pe parinti, frati etc. cu pompa mai mare, se voru intielege cu preotulu despre tacs'a acesteia.
6. Salariulu ficsu de 1 fl. v. a. amintitu la punctulu 2. se prelimineza in budgetulu comunalu.
7. Avendu acésta comuna 2 parochii, alesulu preotu va avea sa indeplineasca si in acésta parochie functiunile recerute, fiindu parochulu acestia in etate de 78 ani cu totulu neputintiosu, pentru carea noulu preotu se va bucurá de a trei'a parte din sesiunea a dou'a si stola, pana-ce batrinulu preotu va fi înca in viétia.

8. Cu privire la veduv'a preotésa, acést'a are a se bucurá de venitele prescise in „Regulamentul pentru parochii §. 8.

Espres'a cerere a poporului este, cá concurentii se se presente in una s. serbatóre séu Dumineca in Comuna.

Doritorii de a ocupá acésta parochia au a-si asterne petitiunile instruite conformu stat. organicu si adresate comitetului parochialu — Oficiului protopresbiteralu in Oravitia pana la terminulu susu-delíptu.

Jurjova in 15. Ianuarie st. v. 1881.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu Domnulu protopresbiteru tractualu:

Pentru statiunea invetiator éasca gr. or. rom. din Comun'a *Unigu* protopresb. Jebelului cottul Timisiului se escrie prin acést'a concursu cu terminu de alegere *pe diu'a de 8 Martiu st. v. a. c.*

Emolumentele suntu: 141 fl. 50 cr. in bani, 20 meti de grâu, 20 meti de cucuruзу, 6 stenjini de lemne pentru invetiatoriu si 3 stenjini pentru incaldirea scólei, 10 fl. pentru conferintia, 3 jugere de pamentu si 1/2 jugeru ocolu comasatu si cuartiru naturalu cu gradina.

Doritorii de a ocupá postulu acest'a se-si adreseze petitiunile loru instruite conform st. organ. Oficiului protopres. din Jebelu pana la terminulu susu indicatu, avendu recurentii a se presentá in vro Dumineca séu serbatóre in biseric'a de acolo spre a-si aretá desteritatea in cantarile bisericesci.

Unigu in 27/2 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu protopres. Districtualu